

ዳኞች፡- ሓገሥ ወልደዳ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካቾች፡- 1. ወ/ሮ ወልታ ደስታ ወ/ማሪያም - ወ/ኤያስ እጅጉ ቀረቡ

2. ወ/ሮ ደጅይጥኑ ደስታ ወ/መሪያም አልቀረቡም

ተጠሪ፡- ወ/ሮ አቴቴ ደስታ ጠ/መታሰቢያ ፈቃዱ ቀረቡ

መዘገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዘገብ የቀረበው ጉዳይ የውርስ ንብረት አጣሪ እንዲሾም አመልካቾች ያቀረቡት አቤቱታ በይርጋ ታግዷል ተብሎ መወሰኑን በመቃወም ነው።

ከሥር ፍ/ቤት መዘገብ ይዘት መረዳት እንደተቻለው የመልካቾች እና የተጠሪ አውራሽ ሟች ወ/ሮ በቀለች ደስታ ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩት በ1977 ዓ.ም ሆኖ አመልካቾች የውርስ ንብረት አጣሪ ተሹሞ በተጠሪ እጅ ያለ የውርስ ንብረት ተጣርቶ እንዲቀርብ ለፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡት መጋቢት 29 ቀን 2001 ዓ.ም በመሆኑ አቤቱታው ከ22 ዓመታት በኋላ የቀረበ ነው ስትል ተጠሪ ያቀረበው መቃወሚያ የሥር ፍ/ቤት ተቀብሎ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1677/1/ እና 1845 መሰረት የ10 ዓመት ጊዜ አልፎታል ሲል አቤቱታውን ባለመቀበል መዘገቡን ዘግቷል። ይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝን ሰርዟል። በዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

አመልካቾች ያቀረቡት አቤቱታ ተመርምሮ ተጠሪ ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ንብረት ወደ ስማቸው ያዛወሩት በ1997 ዓ.ም ነው በማለት አመልካቾች ያቀረቡት ክርክር ይርጋ አቆጣጠርን በሚመለከት በሥር ፍ/ቤቶች ግምት ውስጥ ያለመግባቱን አግባብነት ለመመርመር ሲባል ተጠሪዎች መልስ እንዲሰጡበት ታዟል።

ተጠሪ በጠበቃቸው አማካኝነት የሰጡት መልስ የውርስ ንብረት ይጣራልኝ ጥያቄ የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ሟች ከሞቱበት ጊዜ እንጂ ስመ ሐብቱ በተጠሪ ከተዛወረበት ጊዜ ሊሆን እንማይገባ ገልፀው የሰር ችሎቱ የሰጠውን ውሳኔ መዘገብ በመጥቀስ የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ እንዲፀና ጠይቀዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራ ቀኝ ክርክር ከፍ ሲል የተመለከተው ሲሆን እኛም ጉዳዩን በዚህ ሰበር ችሎት እንዲመረመር ከተያዘው ጭብጥ አንፃር ከሕጉ ጋር በማገናዘብ መርምረናል።

ከመዘገቡ መረዳት እንደተቻለው አመልካቾችም ሆኑ ተጠሪ የሚች ወ/ሮ በቀለች ደስታ ወራሾች መሆናቸው አላከራከረም። ሚች ወ/ሮ በቀለች ደስታ የሞቱት በ1977 ዓ.ም ስለመሆኑ ግራ ቀኝ የተማመኑበት ጉዳይ ነው። ይህ በእንዲህ ሆኖ ሳለ የሚች የውርስ ንብረት በተጠሪ ተይዟልና የውርስ ንብረት አጣሪ ይሾምልኝ ሲል አመልካቾች ሥር ፍ/ቤት አቤቱታ ያቀረቡት መጋቢት 29 ቀን 2001 ዓ.ም ስለመሆኑ የሥር ፍ/ቤት መዘገብ ያመለክታል።

እንግዲህ ግራ ቀኝ የሚች ወራሾች መሆናቸው እስከተረጋገጠ ድረስ የውርስ ንብረት በአንደኛው ወራሽ እጅ ነውና ውርስ አጣሪ ተሾሙ ይጣራልን የሚለውን ጥያቄ ማቅረብ የሚቻለው እስከመቼ ጊዜ ድረስ ነው? የሚለው ጉዳይ ምላሽ የሚያሻው ነው። በዚህ ረገድ ይህ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በተለያዩ የሰበር መዘገቦች የሰጠውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ማየት ተገቢ ይሆናል። ይህ የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰበር መ/ቁ. 17937 የሰጠው የሕግ ትርጉም እንደሚያስገነዝበው በወራሾች መካከል የሚነሳ የውርስ ንብረት ክርክር በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1000/1/ በተደነገገው አግባብ በሦስት ዓመት ጊዜ ውስጥ መቅረብ ያለበት ሲሆን ወራሽ በሆነ እና ወራሽ ባልሆነ ተከራካሪ ወገን መካከል የሚቀርበው የውርስ ንብረት ጥያቄ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1677 እና 1745 መሰረት በአሥር /10/ ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ መብቱ በይርጋ እንደሚታገድ አስገዳጅ የሕግ ትርጉም ተሰጥቷል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የሚሰጠው የሕግ ትርጉም በተመሳሳይ ጉዳይ ላይ በፌዴራልም ሆነ በክልል ፍ/ቤቶች ተፈፃሚነት እንደሚኖረው አዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2/4/ ድንጋጌ ያመለክታል። ስለሆነም በተያዘው ጉዳይ ተፈፃሚነት ያለው የይርጋ ጊዜ በሥር ፍ/ቤት የተጠቀሰው 10 ዓመት ጊዜ ሳይሆን 3 ዓመት ጊዜ ገደብ ብቻ ይሆናል ማለት ነው።

በሌላ በኩል አመልካቾች አጥብቀው የተከራከሩት ተጠሪ ቤቱን እንድትጠቀም የተደረገው በግራ ቀኝ መካከል በተደረገ ስምምነት እና ተጠሪ ታላቅ እህታችን በመሆኗ በአዘኔታና በአክብሮት ስለሆነ ይርጋ ሊቆጠርብን አይገባም የሚል ነው። በዚህ ረገድ የፍ/ብ/ሕግ ድንጋጌ ቁጥር 1853/1/ እንደሚያመለክተው በግራ ቀኝ መካከል ያለው ዝምድና ወይም ታዛዥነት፤ የመፍራት ወይም የማክበር ስሜት መኖር ሲታመን የይርጋ መቃወሚያ ቀጣይነት ሊያጣ እንደሚችል ያስገነዝባል። በተያዘው ጉዳይ አመልካቾች ከተጠሪ ጋር በስምምነትና በአክብሮት ስሜት እንድትኖር ፈቅደናል ብሎም ፍ/ቤቱን ሊያሳምን የሚችል ማስረጃ እንዳላቀረቡ የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ በግልጽ ያመለክታል። ስለዚህም በዚህ ረገድ የቀረበው የአመልካቾች ክርክር ለመቀጠል አልተቻለም። ከዚህም ሌላ የይርጋ ጊዜው ሊቆጠር የሚገባው ተጠሪዎ የቤቱን ስመ ሐብት ወደ ራሷ ካዛወረችበት ከ1997 ዓ.ም ጀምሮ ሊሆን ይገባል የሚል አማራጭ ክርክር በአመልካቾች በኩል ቀርቧል። በዚህ ረገድም ይህ ሰበር ችሎት በሰበር መ/ቁ. 36975 በሰጠው ውሳኔ እንደተመለከተው የይርጋ ጊዜ አቆጣጠር ቤቱን በእጅ ካደረገበት ጊዜ እንጂ ስመ ሃብቱን በስሙ ካዞረበት /ካደረገበት/ ጊዜ ስላለመሆኑ በፍ/ብ/ሕ/ቁ. 1000/1/ እንደቅድመ ሁኔታ እንዳልተቀመጠ ጠቅሷል። በዚህም አግባብ የአመልካቾች አቤቱታ ተቀባይነት የለውም። /እንዲሁም የሰበር መ/ቁ. 44932 ይመልከቱ።/

በአጠቅላይ የውርስ ንብረት አጣሪ ይሾምልኝ ጥያቄ በፍ/ብ/ሕግ ቁጥር 1000/1/ መሰረት ሚች ከሞተበት ጊዜ ጀምሮ በ3 ዓመት ጊዜ ውስጥ ካልቀረበ ተቀባይነት ሊኖረው እንደማይገባ ይህ

ሰበር ችሎት በተለያዩ የሰበር ችሎቱ መዝገቦች አስገዳጅ የሕግ ትርጉም መሰጠቱን ከተያዘው ጉዳይ ጋር በማገናኘብ የሥር ፍ/ቤት በአሥር ዓመት ይርጋ የአመልካቾች ጥያቄ ቀሪ ሆኗል የሚለው ምክንያት ከሰበር ችሎቱ ትርጉም የሚጣጣም ባይሆንም በውጤት ደረጃ ግን የአመልካቾች ጥያቄ በ3 ዓመት ይርጋ ቀሪ መሆኑን ስለተረዳን ውሳኔውን በውጤቱ ተስማምተን አጽንተነዋል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 29647 ሰኔ 19 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ብይን እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 83973 ኅዳር 21 ቀን 2002 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝ በውጤቱ ብቻ በመስማማት አጽንተነዋል።
2. የአመልካቾች ጥያቄ በ3 ዓመት ይርጋ ቀሪ ሆኗል።
መዝገቡ ተዘግቷል ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ኃ